

Up4Diversity

Ενδυνάμωση των νέων και των εργαζομένων στον τομέα της νεολαίας για να γίνουν ενεργοί υπερασπιστές στην πρόληψη της βίας προς τα LGBTIQ+ άτομα στην ψηφιακή εποχή

This training document was funded by the European Union's Rights,
Equality and Citizenship Programme (2014-2020)

REC-RDIS-DISC-AG-2019

Agreement nº 881918 – UP4Diversity.

Εισαγωγή

Δομή του παρόντος εκπαιδευτικού υλικού

Η βία και οι διακρίσεις στα διάφορα ιδρύματα εκπαίδευσης νέων αποτελεί μια ανησυχητική πραγματικότητα και ταυτόχρονα επηρεάζει βαθύτερα τις πιο ευάλωτες ομάδες, όπως την ΛΟΤΑΚΙ+ κοινότητα. Το ευρωπαϊκό έργο Up4Diversity, που χρηματοδοτείται από το πρόγραμμα REC, έχει αναπτύξει τις παρούσες παιδαγωγικές ενότητες (βιβλιογραφικά τεκμηριωμένες) με σκοπό να εκπαιδεύσει επαγγελματίες που εργάζονται με τη νεολαία, έτσι ώστε να αποκτήσουν γνώσεις και δεξιότητες σχετικά με το πώς να συνεισφέρουν επιτυχώς στον τερματισμό και την πρόληψη της βίας κατά των νέων ΛΟΑΤΙ+ στο εκάστοτε εκπαιδευτικό πλαίσιο. Σκοπός των εννοιών που έχουν σχεδιαστεί δεν είναι να ακολουθηθούν αναλλοίωτες από επαγγελματίες σε πιθανές εκπαιδεύσεις τους. Αντιθέτως, αποτελούν έναυσμα για περαιτέρω ανάλυση και προσαρμογή στην εκάστοτε εκπαίδευση επαγγελματικής κατάρτισης.

Όπως φαίνεται στις ενότητες, παραθέτουμε το σχετικό θεωρητικό περιεχόμενο ούτως ώστε οι επαγγελματίες να γνωρίσουν τα επιστημονικά στοιχεία που ελλοχεύουν στις διάφορες εκπαιδευτικές δράσεις που υλοποιούν. Σκοπός είναι η αποφυγή μιας μηχανικής εφαρμογής πρακτικών χωρίς νόημα και λόγο. Όπως υποδηλώνουν επιστημονικά στοιχεία, η βία και ο εκφοβισμός δεν μπορούν να ξεπεραστούν με μεμονωμένες δραστηριότητες. Αντιθέτως, μόνο μια ολιστική και συλλογική αλλαγή, μια αλλαγή που διαπερνά όλους τους χώρους και τις στιγμές του εκπαιδευτικού ιδρύματος, μόνο μια τέτοια αλλαγή μπορεί να έχει μακροπρόθεσμη επίδραση στη δημιουργία ασφαλέστερων χώρων για τους νέους LGBTI+ αλλά και για όλη τη κοινότητα γενικότερα. Χώρους όπου η βία καταπολεμάται και αποθαρρύνεται με επιτυχία.

Η υλοποίηση των εκπαιδευτικών δράσεων που προτείνονται σε αυτή την κατάρτιση δεν εξ υπακούει την αφαίρεση χρόνου από το υφιστάμενο περιεχόμενο του εκάστοτε προγράμματος σπουδών. Η εφαρμογή αυτών των στοιχείων στο υφιστάμενο πρόγραμμα σπουδών μπορεί στην πραγματικότητα, να αποτελεί ένα πολύ σημαντικό πυλώνα της βελτίωσης του περιβάλλοντος όπου θα ενισχυθεί η μάθηση.

Αυτό το έγγραφο μπορεί να διαβαστεί ατομικά, παρόλο που προτείνουμε τη διεξαγωγή παιδαγωγικών διαλογικών συγκεντρώσεων μεταξύ επαγγελματιών και ενηλίκων στο εκπαιδευτικό ίδρυμα σε διαφορετικές συνεδρίες.

Σε κάθε ενότητα του παρόντος υλικού, υπάρχουν προτάσεις διαφόρων πηγών για τη συνέχιση της μελέτης και την εμπάθυση στη γνώση που εξηγείται. Στόχος είναι να βοηθήσει στη δημιουργία χώρων προβληματισμού γύρω από την πρακτική, έχοντας πάντα τη θεωρία ως έναυσμα για να δοθεί νόημα και ταυτόχρονα να βοηθήσει στην καλύτερη κατανόηση των πράξεων των νέων.

Το θέμα αυτής της εκπαίδευσης και αυτού του έργου γενικότερα είναι αρκετά ευαίσθητο, καθώς επικεντρώνεται στη βία που υφίσταται μια ευάλωτη συλλογικότητα, όπως είναι τα άτομα ΛΟΤΑΚΙ+ και ειδικά οι νέοι ΛΟΤΑΚΙ+. Οποιαδήποτε εκπαίδευση ή εφαρμογή θα πρέπει να πραγματοποιείται δημιουργώντας έναν ασφαλή χώρο όπου οι διοργανωτές ενημερώνουν ότι δεν θα γίνει ανεκτή καμία μορφή διάκρισης ή αλληλεπιδράσεις εξουσίας και ότι οι συμμετέχοντες δεν χρειάζεται να μοιραστούν προσωπικές εμπειρίες, είτε ως θύματα, είτε ως παρευρισκόμενοι είτε ως σύμμαχοι.

Αυτό το εκπαιδευτικό υλικό, στην πραγματικότητα, χρησιμοποιήθηκε για την ανάπτυξη εκπαιδευτικών εργαστηρίων κατά τη διάρκεια ζωής του έργου Up4Diversity στο Βέλγιο, την Κύπρο, τη Δανία, την Ιρλανδία και την Ισπανία, με άτομα που εργάζονται από πολύ διαφορετικά προφίλ: καθηγητές σχολείων και γυμνασίων, καθηγητές πανεπιστημίου, εκπαιδευόμενοι εκπαιδευτικοί, εθελοντές σε εκπαιδευτικά ιδρύματα και ΜΚΟ, συγγενείς νέων, κ.λπ.. Η βασισμένη στην βιβλιογραφία προσέγγιση, διευκολύνει τη δυνατότητα μεταφοράς του περιεχομένου σε πολλά διαφορετικά πλαίσια.

Οι επαγγελματίες ή τα ιδρύματα που ενδιαφέρονται για περισσότερη εκπαίδευση σχετικά με τα στοιχεία που παρέχονται στο υλικό μπορούν να επικοινωνήσουν με το **up4diversity@gmail.com**.

Δείκτης

Η Ενότητα 1	6
εισάγει και εξηγεί την πραγματικότητα των LGBTIQ+ ατόμων και νέων και της Ευρώπης, με ορισμένες βασικές έννοιες και ένα πολιτικό πλαίσιο.	
Η Ενότητα 2	15
περιγράφει τον εκφοβισμό και τη βία κατά των ΛΟΤΑΚΙ+ Νέων στην ψηφιακή εποχή, εμβαθύνοντας στα μοναδικά χαρακτηριστικά τέτοιων περιβαλλόντων.	
Η Ενότητα 3	25
είναι ο πυρήνας της εκπαίδευσής μας, καθώς εξηγεί την προσέγγιση UPSTANDER των παρευρισκόμενων και των θεατών που υπερασπίζονται τα θύματα της ΛΟΑΤΚΙ+ βίας.	
Η Ενότητα 4	40
δίνει μια περίληψη των κοινωνικών λόγων για τους οποίους η διαπροσωπική βία και η βία που βασίζεται στην εξουσία συνεχίζεται. Αναλύεται η προληπτική κοινωνικοποίηση σε εκπαιδευτικά περιβάλλοντα.	
Η Ενότητα 5	48
περιγράφει πώς η συμμετοχή της κοινότητας στην επεξεργασία και τη αποδοχή των κανόνων μπορεί να βοηθήσει στην πρόληψη της βίας.	
Η Ενότητα 6	53
εισάγει ορισμένες στρατηγικές, υλικά και προγράμματα που δείχνουν αποτελέσματα στη μείωση και την πρόληψη της βίας.	

Ενότητα 1.

LGBTIQ+: αντιλήψεις και πολιτικό πλαίσιο

Πριν την εισαγωγή του όρου upstander και την συζήτηση για το πώς μπορείτε να αναπτύξετε περαιτέρω τις δεξιότητές σας σε αυτόν τον τομέα, είναι σημαντικό να είστε ξεκάθαροι όσον αφορά το για «ποιον» και «περί τίνος» μιλάμε. Επομένως, αυτή η πρώτη ενότητα θα σας εισαγάγει σε βασικές έννοιες σχετικά με την LGBTIQ+ κοινότητα. Ακολουθεί επίσης αναφορά στα δικαιώματα της ΛΟΤΑΚΙ+ κοινότητας και τα σχετικά πλαίσια πολιτικής, ιδίως σε ευρωπαϊκό επίπεδο. Η ενότητα βασίζεται στη θεωρία και την έρευνα, αλλά παρέχει επίσης ένα ευρύ φάσμα παραδειγμάτων και απεικονίσεων.

Για να σας βοηθήσει να ασχοληθείτε με αυτές τις θεωρητικές βάσεις, αυτή η ενότητα προσφέρει επίσης προτεινόμενες «δραστηριότητες» που σας ενθαρρύνουν να εξερευνήσετε αυτά τα ζητήματα μόνοι σας, και πάντοτε σχετικά με το προσωπικό και επαγγελματικό σας πλαίσιο. Πολλές από αυτές τις δραστηριότητες μπορούν εύκολα να προσαρμοστούν με γνώμονα τους νέους. Τέλος, η ενότητα καλεί τους εκπαιδευτικούς και όσους εργάζονται με την νεολαία να χρησιμοποιήσουν εκπαιδευτικές αναφορές που έχουν αναπτυχθεί σχετικά με την οικοδόμηση της ευαισθητοποίησης και της κατανόησης της σεξουαλικής διαφορετικότητας.

Πριν ξεκινήσουμε, μια γρήγορη σημείωση. Μπορεί να είναι δύσκολο να αντιμετωπίσετε ζητήματα ΛΟΑΤΚΙ+, ειδικά τις

πρώτες φορές που το κάνετε. Το ίδιο μπορεί να ισχύει και για τους νέους με τους οποίους συνεργάζεστε: κάποιιοι θα χρειαστούν περισσότερη υποστήριξη από άλλους για να συμμετάσχουν στη συζήτηση, να μιλήσουν για τις δικές τους απόψεις ή να αντιμετωπίσουν το ζήτημα με σεβασμό. Δεν είναι εύκολο να παραμείνεις συγκεντρωμένος! Για να σπάσετε τον πάγο, σας προσκαλούμε να εξετάσετε την ακόλουθη δραστηριότητα:

Homo'poly: The Game

Είστε έτοιμοι να γυρίσετε τον τροχό και να συνεργαστείτε με τους συναδέλφους σας για να ολοκληρώσετε και τα 8 βήματα; Στο «Homo'poly – The game» οι παίκτες πρέπει να ολοκληρώσουν 8 ενέργειες ή «εμπειρίες ζωής», όπως να παντρευτούν, να αγοράσουν ένα σπίτι και να κάνουν ένα ταξίδι σε όλο τον κόσμο. Η δυνατότητα να κάνετε μια συγκεκριμένη ενέργεια εξαρτάται από τον χαρακτήρα που είστε και οι χαρακτήρες αλλάζουν κάθε γύρο. Αυτό το παιχνίδι βοηθά τους μαθητές να συνειδητοποιήσουν τις δυνατότητες, τα πλεονεκτήματα και τα μειονεκτήματα που μπορεί να έχει κάποιος λόγω του σεξουαλικού προσανατολισμού ή/και της ταυτότητάς του. Το παιχνίδι εστιάζει μόνο στην κοινότητα ΛΟΑ, αλλά θα μπορούσε να προσαρμοστεί ώστε να περιλαμβάνει την πλήρη κοινότητα ΛΟΤΑΚΙ+.

Βασικές έννοιες και ορισμοί

Είναι σημαντικό να ξεκινήσουμε προσδιορίζοντας με σαφήνεια τι καταλαβαίνουμε ως «ΛΟΤΑΚΙ+». Μια γρήγορη διαδικτυακή αναζήτηση αποκαλύπτει ότι υπάρχουν πολλοί ορισμοί και ότι δεν είναι ασυνήθιστο οι ερμηνείες να αλλάζουν με την πάροδο του χρόνου. Θα ξέρετε επίσης ότι η γλώσσα είναι πολύ σημαντική: οι μικρές αποχρώσεις κάνουν μεγάλες διαφορές και μέρος του σεβασμού και της αναγνώρισης της κοινότητας ΛΟΤΑΚΙ+ περιλαμβάνει την υιοθέτηση των όρων και των ορισμών που προτιμά η ίδια η κοινότητα.

Agencia Δεδομένου ότι το UP4Diversity είναι αποτέλεσμα Ευρωπαίων εταιρών, το παρόν υλικό θα χρησιμοποιεί διεθνώς αναγνωρισμένες πηγές για τη σχετική ορολογία. Πρώτον, για τις ευρύτερες έννοιες της σεξουαλικής ταυτότητας και του σεξουαλικού προσανατολισμού, υιοθετούμε τους ορισμούς που παρέχονται από τον Οργανισμό Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης: (1)

Ο σεξουαλικός προσανατολισμός αναφέρεται στην «ικανότητα κάθε ατόμου για βαθιά συναισθηματική, στοργική και σεξουαλική έλξη και σεξουαλικές σχέσεις με άτομα διαφορετικού φύλου ή του ίδιου φύλου ή περισσότερων από ένα φύλων». Ο σεξουαλικός προσανατολισμός αναφέρεται στην ταυτότητα (είναι), στη συμπεριφορά (ενεργώ) και στο πώς σχετίζεστε με άλλα άτομα (διαπροσωπικές σχέσεις). Γενικά θεωρείται ότι τα άτομα είναι είτε ετεροφυλόφιλα (προσανατολισμός προς άτομα διαφορετικού φύλου), είτε ομοφυλόφιλα (gay ή λεσβίες, προσανατολισμός προς άτομα του ίδιου φύλου) είτε αμφιφυλόφιλα (προσανατολισμένα και προς τα δύο φύλα).

Η ταυτότητα φύλου αναφέρεται στη βαθιά αισθητή εσωτερική και ατομική εμπειρία του φύλου κάθε ατόμου, η οποία μπορεί να αντιστοιχεί ή να μην αντιστοιχεί με το φύλο που έχει απονεμηθεί κατά τη γέννηση, συμπεριλαμβανομένης της προσωπικής αίσθησης του σώματος (η οποία μπορεί να περιλαμβάνει, εάν επιλεγεί ελεύθερα, τροποποίηση της σωματικής εμφάνισης ή της λειτουργίας με ιατρικά, χειρουργικά ή άλλα μέσα) και άλλων εκφράσεων φύλου, συμπεριλαμβανομένης της ενδυμασίας, του λόγου και των τρόπων συμπεριφοράς». Εκείνοι των οποίων η ταυτότητα φύλου δεν αντιστοιχεί στο φύλο που έχει αποδοθεί κατά τη γέννηση αναφέρονται συνήθως ως τρανς άτομα. Αυτή η ομάδα περιλαμβάνει άτομα που επιθυμούν κάποια στιγμή στη ζωή τους να υποβληθούν σε θεραπείες αλλαγής φύλου (συνήθως αναφέρονται ως τρανσεξουαλικά άτομα), καθώς

και άτομα που «ζουν στο μέσω» ή άτομα που δεν θέλουν να είναι ή δεν θέλουν να θεωρούν τον εαυτό τους ούτε ως «άντρες» ούτε ως «γυναίκες».

Η έκφραση φύλου αναφέρεται στην εκδήλωση της ταυτότητας φύλου ενός ατόμου, για παράδειγμα μέσω «αρσενικής», «θηλυκής» ή «gender variant» συμπεριφοράς, ένδυσης, κούρεμα, φωνής ή σωματικών χαρακτηριστικών.

Εκτός από αυτές τις βασικές έννοιες, το γλωσσάρι της Ευρωπαϊκής Περιφέρειας της Διεθνούς Ένωσης Λεσβιών, Ομοφυλόφιλων, Αμφιφυλόφιλων, Τρανς και Διαφυλικών - ευρέως γνωστή ως ILGA-Europe - περιλαμβάνει τους υπόλοιπους ορισμούς μας. Το γλωσσάρι της ILGA-Europe ενημερώνεται τακτικά και εκτείνεται πέρα από τους όρους που αναφέρονται εδώ. Για το πλήρες σύνολο των ορισμών, μπορείτε να μεταβείτε στο γλωσσάρι(2):

Αμφιφυλόφιλος: όταν ένα άτομο έλκεται συναισθηματικά ή/και σεξουαλικά από άτομα με περισσότερα από ένα φύλα.

Γκέι: ένας άντρας που ελκύεται σεξουαλικά ή/και συναισθηματικά από άντρες. Ο όρος «γκέι» μερικές φορές χρησιμοποιείται επίσης ως γενικός όρος για να καλύψει τις λεσβίες και τους αμφιφυλόφιλους καθώς και τους ομοφυλόφιλους άνδρες. Ωστόσο, αυτή η χρήση έχει αμφισβητηθεί από ένα μεγάλο μέρος της κοινότητας ΛΟΑΤΚΙ και ως εκ τούτου ο ομοφυλόφιλος χρησιμοποιείται εδώ μόνο όταν αναφέρεται σε άνδρες που έλκονται συναισθηματικά ή/και σεξουαλικά από άνδρες.

Φύλο: αναφέρεται στην εσωτερική αντίληψη και εμπειρία των ανθρώπων για την αρρενωπότητα και τη θηλυκότητα, και την κοινωνική κατασκευή που κατανέμει

ορισμένες συμπεριφορές σε ανδρικούς και γυναικείους ρόλους.

Ετεροκανονικότητα: αναφέρεται σε πολιτιστικές και κοινωνικές πρακτικές όπου οι άνδρες και οι γυναίκες οδηγούνται να πιστεύουν ότι η ετεροφυλοφιλία είναι η μόνη πιθανή σεξουαλικότητα. Υπονοεί ότι η ετεροφυλοφιλία είναι ο μόνος τρόπος να είσαι «φυσιολογικός».

Ετεροφυλόφιλοι: άτομα που έλκονται από άτομα του άλλου φύλου: γυναίκες που έλκονται από άνδρες ή άνδρες που ελκύονται από γυναίκες.

Ομοφυλόφιλος: Οι άνθρωποι ταξινομούνται ως ομοφυλόφιλοι με βάση το φύλο τους και το φύλο του σεξουαλικού τους συντρόφου. Όταν το φύλο του συντρόφου είναι ίδιο με του ατόμου, τότε το άτομο κατηγοριοποιείται ως ομοφυλόφιλος. Συνιστάται η χρήση των όρων λεσβίες και γκέι αντί για ομοφυλόφιλους. Οι όροι λεσβία και γκέι θεωρούνται ουδέτεροι και θετικοί και η εστίαση είναι στην ταυτότητα.

Intersex: ένας όρος που σχετίζεται με μια σειρά φυσικών χαρακτηριστικών ή παραλλαγών που βρίσκονται μεταξύ στερεοτυπικών ιδανικών ανδρών και γυναικών. Τα intersex άτομα γεννιούνται με φυσικά, ορμονικά ή γενετικά χαρακτηριστικά που δεν είναι ούτε εξ ολοκλήρου θηλυκά ούτε εξ ολοκλήρου αρσενικά (ή συνδυασμός θηλυκού και αρσενικού, ή ούτε θηλυκό ούτε αρσενικό).

Λεσβία: μια γυναίκα που έλκεται σεξουαλικά ή/και συναισθηματικά από γυναίκες.

Queer: έχει γίνει ένας ακαδημαϊκός όρος που περιλαμβάνει άτομα που δεν είναι ετεροφυλόφιλα - περιλαμβάνει λεσβίες, γκέι άνδρες, αμφιφυλόφιλους

και τρανς άτομα. Η θεωρία queer αμφισβητεί ετεροτυπολογικούς κοινωνικούς κανόνες σχετικά με το φύλο και τη σεξουαλικότητα και ισχυρίζεται ότι οι ρόλοι των φύλων είναι κοινωνικές κατασκευές.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ 1

Επιλέξτε μερικούς από τους παραπάνω όρους και δημιουργήστε τους δικούς σας ορισμούς. Ήσασταν εξοικειωμένοι με όλους αυτούς; Ποιες έννοιες είναι πιο κοινωνικά αποδεκτές, ποιες λιγότερο; Και ποιες έννοιες πιστεύετε ότι είναι πιο εξοικειωμένοι οι νέοι; Εάν αισθάνεστε άβολα με (μερικούς από) αυτούς τους όρους, σκεφτείτε γιατί συμβαίνει αυτό.

Πριν προχωρήσουμε στην εξερεύνηση του πλαισίου των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, ας σταματήσουμε εν συντομία στην επιστημονική έρευνα – ή την έλλειψή της – σχετικά με την ΛΟΤΑΚΙ+ κοινότητα. Σχεδόν ανεπαρκής μέχρι πολύ πρόσφατα, και επομένως με μεγάλο χάσμα μεταξύ έρευνας και πραγματικότητας, η επιστημονική βάση αποδεικτικών στοιχείων για τον σεξουαλικό προσανατολισμό και την ταυτότητα φύλου είναι στην καλύτερη περίπτωση αποσπασματική. Ως αποτέλεσμα, παραμένουν αναπάντητα σημαντικά ερωτήματα. Ευτυχώς, έχουμε αυξανόμενα ερευνητικά στοιχεία για την κατάσταση των ΛΟΤΑΚΙ+ νέων. Επίσης η έρευνα εστιάζει τα τελευταία χρόνια στις «συνέπειες» των γάμων μεταξύ ατόμων του ίδιου φύλου. Αντίπαλοι υποστηρίζουν ότι ο γάμος μεταξύ ατόμων του ίδιου φύλου είναι επιβλαβής για τα παιδιά και ότι υπονομεύει τη δύναμη της οικογένειας ως θεσμού. Ωστόσο, πρόσφατη έρευνα (3) δείχνει ότι τα παιδιά που μεγαλώνουν από γονείς του ίδιου φύλου από τη γέννησή τους έχουν καλύτερες επιδόσεις από τα παιδιά που μεγαλώνουν από γονείς διαφορετικού φύλου τόσο στην πρωτοβάθμια όσο και στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση και ότι τα παιδιά σε οικογένειες του ίδιου φύλου αντεπεξέρχονται όπως και τα παιδιά σε οικογένειες διαφορετικών φύλων στην αγορά εργασίας (4). Αυτά τα ευρήματα παρέχουν στους παρευρισκόμενους

ισχυρά επιχειρήματα για να επιχειρηματολογήσουν υπέρ των γάμων μεταξύ ατόμων του ίδιου φύλου.

Ανθρώπινα Δικαιώματα για ΛΟΤΑΚΙ+

Τα ανθρώπινα δικαιώματα βρίσκονται στον πυρήνα της φιλοσοφίας, της θρησκείας και της πολιτικής σκέψης. Η βασική ιδέα είναι ότι όλα τα ανθρώπινα όντα έχουν κάποια αναπαλλοτρίωτα δικαιώματα που δεν μπορούν να αφαιρεθούν και, επομένως, πρέπει να προστατεύονται. Κάθε άτομο τα κληρονομεί εν τη γενέσει του: «Τα ανθρώπινα δικαιώματα δεν είναι προνόμια και δεν μπορούν να παραχωρηθούν ή να ανακληθούν. Είναι αρχές αναπαλλοτρίωτες και οικουμενικές» (5). Στον απόηχο του Β' Παγκοσμίου Πολέμου, η ιδέα για τα ανθρώπινα δικαιώματα απέκτησε μεγάλη επιρροή στο δίκαιο, ιδίως σε διεθνές επίπεδο. Η Οικουμενική Διακήρυξη των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (ΟΔΑΔ), που εξακολουθεί να βασίζεται σε μεγάλο μέρος του σημερινού διεθνούς δικαίου των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, εγκρίθηκε από τη Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών το 1948. Το ίδιο το έγγραφο δεν είναι νομικά δεσμευτικό, αλλά έχει αποτελέσει τη βάση για μια αυξανόμενη σειρά νομικά δεσμευτικών μέσων σε εθνικό, περιφερειακό και παγκόσμιο επίπεδο.

Αυτό μας φέρνει σε ένα σημαντικό σημείο: τη διάκριση μεταξύ «καθολικών» και «νόμιμων» δικαιωμάτων και τις συνέπειες αυτής της διάκρισης για τα δικαιώματα και την προστασία της ΛΟΑΤΚΙ+ κοινότητας. Όταν υιοθετήθηκε για πρώτη φορά η ΟΔΑΔ, η ομοφυλοφιλία ήταν ποινικό αδίκημα στις περισσότερες από τις υπογράφοντες χώρες και τα δικαιώματα των τρανσέξουαλ ή των ιντερσεξ ήταν ανήκουστα. Η «ελευθερία της έκφρασης που παρέχεται στη Διακήρυξη δεν επεκτάθηκε για να συμπεριλάβει την ομοφυλοφιλική ή αμφιφυλόφιλη συμπεριφορά στα έγγραφα που μετέφρασαν αυτά τα καθολικά δικαιώματα σε νόμιμα δικαιώματα σε επίπεδο χώρας. Αυτό εξακολουθεί να ισχύει σε ορισμένα μέρη του κόσμου σήμερα: είναι μια απελπιστική πραγματικότητα ότι η ομοφυλοφιλία εξακολουθεί να τιμωρείται με θάνατο σε μερικές χώρες ή ότι η γνώμη των μαθητών και των δασκάλων είναι συχνά εχθρική (6, 7). Σε πολλά άλλα κράτη, ορισμένα από τα καθολικά δικαιώματα που έχουν όλα τα άτομα βάσει της Διακήρυξης είτε είναι περιορισμένα είτε δεν κατοχυρώνονται καθόλου νομικά.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ:

Δείτε τα παρακάτω βίντεο:

- **Βίντεο:** «Τα ανθρώπινα δικαιώματα σε δύο λεπτά»
- Βίντεο:** «Τι είναι τα καθολικά ανθρώπινα δικαιώματα;»

Αναλογιζόμενος αυτό, καταγράψτε 5 ανθρώπινα δικαιώματα που σχετίζονται με τον σεξουαλικό προσανατολισμό και την ταυτότητα (για παράδειγμα: αυτοέκφραση). Όταν τα γράψετε, ρωτήστε τον εαυτό σας –ή τους συναδέλφους σας– εάν τα άτομα που αναγνωρίζονται ως ομοφυλόφιλοι, τρανς ή ιντερσεξ στη χώρα σας απολαμβάνουν στην πράξη αυτά τα δικαιώματα. Αν ναι, ίσχυε πάντα αυτό; Αν όχι, τι εξηγεί αυτό; Πιστεύετε ότι αυτό είναι δίκαιο;

Ανθρώπινα Δικαιώματα στην Ευρώπη

Στην Ευρώπη, έχουν ληφθεί πολλά βήματα για να διασφαλιστεί ότι τα άτομα LGBTIQ+ απολαμβάνουν τα ίδια νομικά δικαιώματα με άλλους. Κεντρική από

αυτές είναι η Ευρωπαϊκή Σύμβαση για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα. Εγκρίθηκε από το Συμβούλιο της Ευρώπης το 1950. Η Σύμβαση – μεταξύ άλλων – ίδρυσε το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων. Κάθε άτομο που πιστεύει ότι τα δικαιώματά του έχουν παραβιαστεί μπορεί να προσφύγει στο Δικαστήριο και όλα τα πορίσματα του Δικαστηρίου είναι νομικά δεσμευτικά και πρέπει να εκτελεστούν.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ:

Εξερευνήστε την ενότητα «how does it work» του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων. Προσπαθήστε να βρείτε παραδείγματα υποθέσεων μέσω των οποίων το Δικαστήριο προστάτευσε τα δικαιώματα της LGBTIQ+ κοινότητας (8). Πιστεύουν ότι το Δικαστήριο έκρινε δίκαια; Υπάρχει κάτι που θα κάνατε διαφορετικά;

1. Ο αγώνας του ανθρώπου οδηγεί στη νομιμοποίηση της ομοφυλοφιλίας στην Ιρλανδία (πλήρης μελέτη περίπτωσης εδώ)
2. Τα νομικά πρότυπα άλλαξαν μετά την άρνηση της επιμέλειας του παιδιού του σε έναν ομοφυλόφιλο πατέρα (πλήρης μελέτη περίπτωσης εδώ)
3. Η νομική μάχη οδηγεί σε ισχυρότερα δικαιώματα των τρανς (πλήρης μελέτη περίπτωσης εδώ)

Είναι σημαντικό να σημειωθεί ότι η Σύμβαση συνεχίζει να αναθεωρείται, ουσιαστικά από την αρχική της υιοθέτηση το 1948. Η ακόλουθη διάταξη, κρίσιμη για τα δικαιώματα της LGBTIQ+ κοινότητας στην Ευρώπη, θεσπίστηκε το 1999:

«Τα κράτη μέλη θα πρέπει να λάβουν τα κατάλληλα μέτρα για να εξασφαλίσουν, σύμφωνα με το άρθρο 10 της Σύμβασης, ότι το δικαίωμα στην ελευθερία της έκφρασης μπορεί να κατοχυρωθεί αποτελεσματικά, χωρίς διακρίσεις λόγω σεξουαλικού προσανατολισμού ή ταυτότητας φύλου, συμπεριλαμβανομένης της ελευθερίας λήψης και μετάδοσης πληροφοριών για

θέματα που αφορούν τον σεξουαλικό προσανατολισμό ή την ταυτότητα φύλου». (9)

Αυτή η διάταξη όχι μόνο δηλώνει ότι οι άνθρωποι πρέπει να μπορούν να εκφράζουν ελεύθερα τον σεξουαλικό προσανατολισμό ή την ταυτότητα φύλου τους, αλλά προστατεύει επίσης όσους υπερασπίζονται την κοινότητα ΛΟΤΑΚΙ+. Η Ευρωπαϊκή Σύμβαση Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων δημιουργεί το σταθερό έδαφος για τις αρχές και τις πρακτικές των υπερασπιστών. Για περισσότερες πληροφορίες σχετικά με το άρθρο 10, επισκεφθείτε τον ιστότοπο του Συμβουλίου της Ευρώπης εδώ.

Το πλαίσιο πολιτικής της ΕΕ για LGBTIQ+

Οι πολιτικές πρακτικές αποτελούν καθοδήγηση για την επίτευξη στόχων. Όπου οι νόμοι υπαγορεύουν τι είναι «δίκαιο» ή «σωστό» στην κοινωνία, οι πολιτικές πρακτικές προσφέρουν κανόνες και κατευθύνσεις για να οργανωθεί η κοινωνία ακολουθώντας αυτούς τους νόμους και επιδιώκοντας τα ιδανικά που εκφράζονται σε αυτούς τους νόμους. Οι πολιτικές πρακτικές ισχύουν σε όλα τα επίπεδα, από σχολεία έως πόλεις έως χώρες και εταιρείες.

Η πολιτικές πρακτικές για ΛΟΑΤΚΙ+ θέματα, επίσης, μπορεί να υπάρχουν σε όλα τα επίπεδα και σε όλους τους τύπους ιδρυμάτων και οργανισμών. Οι διαδικασίες για τη «δημιουργία» πολιτικής πρακτικής είναι όλο και πιο περίπλοκες: εν μέρει επειδή υπάρχουν περισσότεροι κανόνες και κανονισμοί που πρέπει να ληφθούν υπόψη, αλλά και επειδή αναγνωρίζεται όλο και περισσότερο ότι οι άνθρωποι πρέπει να έχουν λόγο στις πολιτικές πρακτικές που τους επηρεάζουν. Ως αποτέλεσμα, πολλές πολιτικές πρακτικές περνούν τώρα από μια διαδικασία «δημόσιας διαβούλευσης». Μεμονωμένοι πολίτες, οργανισμοί, εταιρείες και άλλοι μπορούν να χρησιμοποιήσουν αυτές τις διαδικασίες για να προσπαθήσουν να επηρεάσουν το αποτέλεσμα της πολιτικής γενικότερα.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ:

Σκεφτείτε τρία εμπόδια που αντιμετωπίζουν η κοινότητα και οι ομάδες ΛΟΑΤΚΙ+ όταν προσπαθούν να εφαρμόσουν προσεγγίσεις που βασίζονται στην έρευνα. Γιατί πιστεύετε ότι συμβαίνει αυτό; Τι είναι αυτό που δυσκολεύει ορισμένους οργανισμούς ή ομάδες να αναπτύξουν και να εφαρμόσουν πολιτικές γύρω από την ΛΟΑΤΚΙ+;

Υπάρχουν έντονες διαφορές μεταξύ των χωρών της ΕΕ όσον αφορά την ισότητα των φύλων: ενώ μαθητές και δάσκαλοι από το Βέλγιο, τη Γερμανία και την Ολλανδία αποδέχονται αρκετά τα ζητήματα ΛΟΑΤΚΙ+, οι ίδιες αυτές ομάδες αισθάνονται πολύ πιο αρνητικά για αυτά στην Πολωνία και την Ουγγαρία (6, 7, 10, 11). Η Ευρωπαϊκή Ένωση είναι εδώ και καιρό ηγέτης στην ισότητα των φύλων, συμπεριλαμβανομένης της προστασίας και της προώθησης των δικαιωμάτων ΛΟΑΤΚΙ+ μέσω της προληπτικής χάραξης πολιτικής. Η Ursula von der Leyen, Πρόεδρος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, μίλησε έντονα για τη δέσμευσή της στην ισότητα:

"I will not rest when it comes to building a Union of equality. A Union where you can be who you are and love who you want – without fear of reprimand or discrimination. Because being yourself is not your ideology. It's your identity. And no-one can ever take it away."

Ursula von der Leyen, President of the European Commission
State of the Union 2020

Οι υποσχέσεις μετατράπηκαν σε πολιτική με τη δημοσίευση της πρώτης στρατηγικής της ΕΕ για την ισότητα LGBTIQ 2020 - 2025. Αυτή η στρατηγική σκιαγραφεί τον τρόπο με τον οποίο η ΕΕ σχεδιάζει να προχωρήσει προς μια «Ένωση Ισότητας» που αναγνωρίζει, σέβεται και ανταποκρίνεται στις ανάγκες της ΛΟΑΤΚΙ+ κοινότητας(12). Η στρατηγική βασίζεται σε 4 πυλώνες:

1. Αντιμετώπιση των διακρίσεων σε βάρος των ΛΟΑΤΚΙ+ ατόμων.
2. Διασφάλιση της ασφάλειας των ΛΟΑΤΚΙ+ ατόμων.
3. Οικοδόμηση κοινωνιών χωρίς αποκλεισμούς για ΛΟΑΤΚΙ άτομα και
4. Ηγέτης της έκκλησης για ισότητα ΛΟΑΤΚΙ+ σε όλο τον κόσμο.

Πρόκειται για φιλόδοξους στόχους που αντικατοπτρίζουν τις επανειλημμένες εκκλήσεις για δράση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και των κορυφαίων παραγόντων της κοινωνίας των πολιτών. Παρέχουν συγκεκριμένες, απτές συστάσεις που, εάν εφαρμοστούν σωστά, θα βελτίωναν σημαντικά τη βιωμένη πραγματικότητα της κοινότητας LGBTIQ+ σε ολόκληρη την Ευρωπαϊκή Ένωση.

Ωστόσο, η «υλοποίηση» δεν είναι τόσο απλή. Αυτό οφείλεται εν μέρει στο ότι πρόκειται για περίπλοκα και προκλητικά ζητήματα που χρειάζονται χρόνο και χώρο για να αναπτυχθούν: η νομοθεσία μπορεί να οδηγήσει, αλλά οι καρδιές και τα μυαλά μπορεί να χρειαστούν πολύ χρόνο για να ακολουθήσουν. Ωστόσο, εν μέρει οφείλεται επίσης στο ότι τα κράτη μέλη της ΕΕ εξακολουθούν να έχουν σημαντικό περιθώριο στον καθορισμό των δικών τους πολιτικών και πρακτικών: η ευρωπαϊκή νομοθεσία και κανονισμοί ενδέχεται να μην επεκτείνονται σε όλους τους τομείς της πολιτικής πρακτικής. Πηγαίνοντας ακόμη ένα βήμα παραπέρα, οι τοπικές κυβερνήσεις, οι οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών, οι εταιρείες και ούτω καθεξής, με τη σειρά τους, έχουν (κάποια) ελευθερία στον καθορισμό των πολιτικών τους.

Ως αποτέλεσμα, παρά τα σημαντικά βήματα προόδου στο νομικό και πολιτικό πλαίσιο σε ευρωπαϊκό επίπεδο, η κατάσταση των ατόμων ΛΟΑΤΚΙ+ σε πολλές χώρες εντός των συνόρων της ΕΕ - και ένας αυξανόμενος αριθμός εκτός των συνόρων της ΕΕ - χειροτερεύει, αντί να καλυτερεύει. Η

τελευταία έκθεση της ILGA-Europe δείχνει ότι είναι και πάλι λιγότερο ασφαλές για τους ανθρώπους να αναγνωρίζονται ως ομοφυλόφιλοι, αμφιφυλόφιλοι ή τρανς, ιδίως στην Κεντρική και Ανατολική Ευρώπη(13). Για να διασφαλιστεί η πλήρης προστασία των δικαιωμάτων ΛΟΑΤΚΙ+ και να σταματήσει αυτή η παρακμή, απαιτείται ενεργή και προορατική χάραξη πολιτικής σε όλα τα επίπεδα, από τους ευρωπαϊούς φορείς λήψης αποφάσεων στις Βρυξέλλες μέχρι τους διευθυντές σχολείων και τους τοπικούς αθλητικούς συλλόγους.

Υπάρχει ευρεία αναγνώριση του ρόλου που διαδραματίζει η εκπαίδευση στην οικοδόμηση της ευαισθητοποίησης, της κατανόησης και της ένταξης της κοινότητας ΛΟΑΤΚΙ+. Η έρευνα του FRA επιβεβαιώνει ότι τα σχολεία διαδραματίζουν ισχυρό ρόλο στη διαμόρφωση στάσεων, όχι μόνο στα

εκπαιδευτικά πλαίσια (1). Είναι σημαντικό, επίσης, ότι επιβεβαιώνει το γεγονός πως οι νέοι «βλέπουν περισσότερα άτομα να υπερασπίζονται τα ΛΟΑΤΚΙ άτομα σε σχολεία - και ακούνε περισσότερους λόγους για θέματα ΛΟΑΤΚΙ ζητήματα σε εκπαιδευτικά περιβάλλοντα» (1). Η έρευνα παρείχε επίσης ορισμένα αποθαρρυντικά στατιστικά στοιχεία σχετικά με τον ψηφιακό εκφοβισμό: μεταξύ 7% και 15% των ερωτηθέντων δηλώνουν ότι έχουν βιώσει διαδικτυακή παρενόχληση. Μια αναπάντεχη αλλά ανησυχητική εικόνα είναι ότι η νεότερη ομάδα (15-17 ετών) βιώνει περισσότερο διαδικτυακό εκφοβισμό (15%) από τις μεγαλύτερες ομάδες και το 38% των ερωτηθέντων σε αυτό το ηλικιακό εύρος δηλώνουν ότι ο δράστης ήταν έφηβος ή ομάδα εφήβων. Είναι σαφές, λοιπόν, ότι περισσότερη ευαισθητοποίηση γύρω από αυτά τα ζητήματα είναι ζωτικής σημασίας και ότι οι συνεχείς προσπάθειες ενός αυξανόμενου αριθμού σχολείων θα πρέπει να ενθαρρυνθούν και να επιτραπούν.

Ως εργαζόμενος με νέους, δάσκαλος ή επαγγελματίας εκπαίδευσης, η ικανότητά σας να επηρεάζετε άμεσα τα πλαίσια πολιτικής μπορεί να είναι περιορισμένη, αλλά μπορείτε να αναλάβετε δράση στο δικό σας περιβάλλον. Οι συστάσεις του FRA που παρατίθενται παρακάτω απευθύνονται στους υπεύθυνους χάραξης πολιτικής, αλλά προσφέρουν πολύ τροφή - και πολλές πιθανές ενέργειες και δραστηριότητες:

- Ενθάρρυνση και υποστήριξη των κρατών μελών της ΕΕ να διασφαλίσουν ότι όλα τα εκπαιδευτικά περιβάλλοντα, ιδίως τα σχολεία, παρέχουν ένα ασφαλές και υποστηρικτικό περιβάλλον, απαλλαγμένο από εκφοβισμό και βία, για όλα τα ΛΟΑΤ παιδιά και τους νέους. Αυτό θα μπορούσε να περιλαμβάνει την ανάπτυξη και την εφαρμογή μέτρων, σε στενή συνεργασία με τους δασκάλους και τις διοικήσεις των σχολείων, που αντιμετωπίζουν τον εκφοβισμό ΛΟΑΤΙ μαθητών και δασκάλων.

- Ενθάρρυνση και υποστήριξη των κρατών μελών να εξετάσουν το ενδεχόμενο αναθεώρησης των προγραμμάτων σπουδών και του υλικού εκπαίδευσης και κατάρτισης, ώστε να μην παρουσιάζουν τα ΛΟΑΤΚΙ άτομα σε χροιά με παθολογία, η οποία κινδυνεύει να παραπληροφορήσει και να τροφοδοτήσει το μίσος και τη θυματοποίηση εναντίον τους. Θα πρέπει επίσης να συμμορφώνονται με τα πρότυπα ανθρωπίνων δικαιωμάτων και τον ορισμό του Παγκόσμιου Οργανισμού Υγείας, αναθεωρώντας τα όπου χρειάζεται. Φορείς ισότητας και θεσμικά όργανα του Διαμεσολαβητή, καθώς και οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών, θα μπορούσαν να συμμετάσχουν σε αυτές τις μεταρρυθμίσεις.

- Ενθάρρυνση και υποστήριξη των κρατών μελών να αναπτύξουν τη μάθηση από ομότιμους μεταξύ των σχολείων και των επαγγελματιών της εκπαίδευσης, συμπεριλαμβανομένης της ανταλλαγής καλών εκπαιδευτικών πρακτικών, για την αντιμετώπιση του ομοφοβικού και τρανσφοβικού εκφοβισμού. (FRA 2020, σελ. 19)

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ:

Διαβάστε αυτές τις συστάσεις πολιτικής με τους συναδέλφους σας. Πώς θα μπορούσατε να τα εφαρμόσετε στην τάξη σας, στο σχολείο σας, στον οργανισμό σας; Ποιες συγκεκριμένες ενέργειες θα μπορούσατε να κάνετε για να προωθήσετε καθεμία από αυτές τις τρεις συστάσεις; Τι θα χρειαστείτε για να τα εφαρμόσετε;

Βιβλιογραφική αναφορά

1. Agencia de Derechos Fundamentales de la UE (2020). LGBTI Europe II. A long way to go for LGBTI equality. Extraído de <https://fra.europa.eu/en/publication/2020/eu-lgbti-survey-results> el 12 de marzo de 2021.

- 2.** Glosario de ILGA Europe (2015). Extraído de <https://tandis.odihr.pl/handle/20.500.12389/21138> el 18 de agosto de 2022.
- 3.** Mazrekaj, D., De Witte, K. y Cabus, S. (2020). School Outcomes of Children Raised in Same-Sex Families: Evidence from Administrative Panel Data. *American Sociological Review* 85 (5). 830-856.
- 4.** Palmaccio, S., Mazrekaj, D. y De Witte, K. (2021). Early Labor Market Outcomes of Children Living With Same-Sex Parents: Evidence from Population Data. LEER Working Paper
- 5.** Berta, B. (2015) What are the universal human rights? Recuperado de <https://www.youtube.com/watch?v=nDgIVseTkuE> el 26 de abril de 2021.
- 6.** De Witte, K., Iterbeke, K. y Holz, O. (2019). Teachers' and pupils' perspectives on homosexuality. A comparative analysis across European countries. *International Sociology*, 34 (4), 471-519.
- 7.** De Witte, K., Holz, O. y Geunis, L. (Eds.) (2018). Somewhere over the rainbow – Discussions on homosexuality in education across Europe. Waxmann. ISBN 978-3-8309-3747-0. Pp. 168.
- 8.** Consejo de Europa (2021) Impact of the Convention on Human Rights. Estudios de caso extraídos de <https://www.coe.int/en/web/impact-convention-human-rights> el 16 de junio de 2021.
- 9.** Consejo de Europa (2013) Convenio Europeo de Derechos Humanos. Obtenido de https://www.echr.coe.int/documents/convention_eng.pdf el 26 de abril de 2021.
- 10.** De Witte, K. y Holz, O. (2013). Gender Specific Education in 12 European countries – A comparison. En Holz, O. y Shelton, F. (Ed.). *Gender-Specific education in different countries. Historical aspects – Current trends*. Waxmann, München – New York. pp. 159-175. ISBN: 978-3-8309-2868-3.
- 11.** Holz, O. y Shelton, F. (2013). *Gender-Specific education in different countries. Historical aspects – Current trends*. Waxmann, München – New York. pp. 159-175. ISBN: 978-3-8309-2868-3.
- 12.** Comisión Europea (2020) Estrategia de Igualdad LGBTIQ 2020-2025. Obtenido de <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:52020DC0698> el 26 de abril de 2021.
- 13.** ILGA-Europa (2021). Informe anual 2021. Extraído de <https://www.ilga-europe.org/annualreview/2021> el 26 de abril de 2021.
- 14.** Homo'poly (2016 - 2019), todos los recursos disponibles en www.homopoly.eu.